

**VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ –
TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA**

Hornicko - geologická fakulta
Institut ekonomiky a systémů řízení

**ROLE PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE V OBLASTI SOCIÁLNÍCH
SLUŽEB
ROLES OF STATE NON-PROFIT ORGANIZATION IN THE FIELD OF
SOCIAL SERVICES
diplomová práce**

Autor:

Bc. Nikola Litavská

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Jana Magnusková, Ph.D.

Ostrava 2011

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Hornicko-geologická fakulta
Institut ekonomiky a systémů řízení

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Nikola Litavská**
Studijní program: N2102 Nerostné suroviny
Studijní obor: 2102T001 Ekonomika a řízení v oblasti surovin
Téma: **Role příspěvkové organizace v oblasti sociálních služeb**
Roles of State non-profit organization in the Field of Social Services

Zásady pro vypracování:

Proveďte analýzu současného systému sociálních služeb v ČR a zhodnoťte význam příspěvkových organizací v tomto systému. Práci strukturujte do následujících částí:

1. Úvod
2. Analýza systému sociálních služeb
3. Příspěvkové organizace
4. Návrhy a doporučení
5. Závěr

Rozsah práce: 30-35 stran textu

Seznam doporučené odborné literatury:

KOZLOVÁ, Lucie. Sociální služby. 1. vyd. Praha : Triton, 2005. 79 s. ISBN 80-7254-662-7.

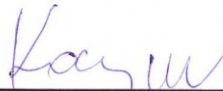
MATOUŠEK, Oldřich. Sociální služby : legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. 1. vyd. Praha : Portál, 2007. 183 s. ISBN 978-80-7367-310-9.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

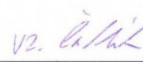
Vedoucí diplomové práce: **Ing. Jana Magnusková, Ph.D.**

Datum zadání: 31.10.2010

Datum odevzdání: 30.04.2011

doc. Dr. Ing. Oldřich Kodým
vedoucí institutu

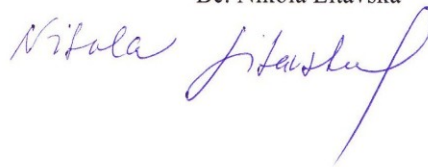

prof. Ing. Vladimír Slivka, CSc., dr.h.c.
děkan fakulty

Prohlašuji, že

- Celou diplomovou práci včetně příloh, jsem vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.
- Byla jsem seznámena s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – využití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a využití díla školního a § 60 – školní dílo.
- Beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB - TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3).
- Souhlasím s tím, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB - TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že údaje o diplomové práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé diplomové práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB - TUO.
- Souhlasím s tím, že diplomová práce je licencována pod Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported licencí. Pro zobrazení kopie této licence, je možno navštívit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>
- Bylo sjednáno, že s VŠB - TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona.
- Bylo sjednáno, že užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB - TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB - TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Mostě dne 14. března 2011

Bc. Nikola Litavská

Poděkování

Děkuji vedoucí diplomové práce Ing. Janě Magnuskové, Ph.D. za podnětné rady a odborné vedení.

ANOTACE DIPLOMOVÉ PRÁCE

LITAVSKÁ, N. *Role příspěvkové organizace v oblasti sociálních služeb : diplomová práce*. Most : VŠB – Technická univerzita Ostrava, Hornicko-geologická fakulta, Institut ekonomiky a systémů řízení, 2011, 41 s. Vedoucí práce: Magnusková, J.

Cílem diplomové práce je charakterizovat význam a poslání příspěvkových organizací v oblasti sociálních služeb. Zákon o sociálních službách upravuje v oblasti poskytování sociálních služeb práva a povinnosti nejen uživatelů a poskytovatelů těchto služeb, ale i práva a povinnosti orgánů veřejné správy.

Úvodní teoretická část diplomové práce zahrnuje definice základních pojmů a oblastí, které se týkají vybraného tématu. V další části je popsáno prostředí a vysvětleny všechny souvislosti, do kterých je zasazena.

Součástí celkové analýzy je také zjistit, v kterých oblastech nejsou některé služby poskytovány, a proto je suplují jiné, často velmi drahé služby, které klient v takovém rozsahu ani nepotřebuje.

ANNOTATION OF MASTER THESIS

LITAVSKÁ, N. *Roles of State non-profit organization in the Field of Social Services : Master Thesis*. Most : *Bachelor Thesis*. Most : VŠB – Technical University of Ostrava, Mining-geological faculty, Institute of Economics and management systems, 2011, 41 s. Thesis head: Magnusková, J.

The thesis aims to characterize the importance of the mission and governmental organizations in social services. The Social Services Act regulates the provision of social services, rights and obligations of both users and providers of these services, but also the rights and obligations of public authorities.

Preliminary theoretical part of the thesis includes definitions of basic concepts and areas related to the selected topic. The next section describes the environment and explained all the respect in which it is planted.

The overall analysis also identify which areas are some of the services provided, and therefore substitutes for other, often very expensive services to a client in that range or needs.

Klíčová slova:

- Financování sociálních služeb
- Příspěvková organizace
- Sociální služba
- Státní rozpočet

Keywords:

- Social services funding
- Organization finance
- Social services
- State budget

Obsah

1. Úvod	1
2. Analýza systému sociálních služeb	2
2.1 Sociální služby	2
2.2 Kdy lidé potřebují sociální služby.....	5
2.3 Definice sociální služby	6
2.4 Sociální poradenství	8
2.5 Služby sociální péče	9
2.6 Služby sociální prevence.....	12
2.7 Kvalita sociálních služeb - standardy kvality sociálních služeb	16
2.8 Způsob financování sociálních služeb podle zákona č. 206/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů	18
2.8.1 Poskytování dotace ze státního rozpočtu pro sociální služby v roce 2010	19
2.8.2 Změny podmínek v poskytování dotací pro rok 2011	20
3. Příspěvkové organizace	22
3.1 Nestátní (nevládní) neziskové organizace.....	22
3.2 Typologie neziskových organizací v ČR	22
3.2.1 Členění neziskových organizací podle právní formy	23
3.2.2 Členění neziskových organizací podle kritéria globálního charakteru poslání	23
3.2.3 Členění neziskových organizací podle předmětu jejich činnosti.....	24
3.2.4 Definice neziskového sektoru dle Informačního centra neziskových organizací, o.p.s.	25
3.2.5 Základní legislativa pro nestátní neziskové organizace.....	26
3.3 Financování nestátních neziskových organizací	27
3.3.1 Hlavní oblasti státní dotační politiky	28
3.3.2 Městská správa sociálních služeb v Mostě – příspěvková organizace	29
4. Návrhy a doporučení	34
5. Závěr	36
6. Seznam literatury.....	38
Internetové zdroje	39
Seznam tabulek.....	40
Seznam grafů	41

Seznam použitých zkratek

- **MPSV ČR** – Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
- **NNO** – Nestátní nezisková organizace

1. Úvod

1. ledna 2007 vešel v účinnost toliko z různých stran očekávaný a diskutovaný zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Tento právní předpis a další legislativní změny s ním související přinesly řadu zásadních změn v dosavadním systému sociálních služeb.

O zákon o sociálních službách se usilovalo od počátku 90. let. Tehdy byl tento právní předpis opakovaně navrhován, pozměňován a opět dokládán podle toho, jaké politické klima bylo ve vládě v průběhu posledních let. Do konce roku 2006 byly sociální služby upraveny zastaralou legislativou platnou před rokem 1989, která znala převážně ústavní péči a pečovatelskou službu. Všechny ostatní služby, jako například osobní asistence, azylové domy, respitní péče, domy na půl cesty a mnohé další byly provozovány bez právní úpravy podmínek. Následkem toho bylo velmi obtížné zajistit dostupnost mnohých forem služeb všem potenciálním uživatelům ve všech regionech.

Hlavním posláním zákona o sociálních službách je ochrana práv a oprávněných zájmů lidí, kteří jsou v jejich prosazování oslabeni z důvodu zdravotního postižení, věku či nepříznivé životní situace.

Zákon o sociálních službách reaguje na běžné podmínky života v naší společnosti a garantuje pomoc a podporu potřebným ve formě, která zaručuje zachování lidské důstojnosti, ctí individuální lidské potřeby a současně posiluje schopnost sociálního začleňování každého jednotlivce do společnosti v jeho přirozeném sociálním prostředí.

Cílem zákona o sociálních službách bylo vnést do oblasti poskytování sociálních služeb kvalitní systém ochrany práv a oprávněných zájmů uživatelů sociálních služeb, ale i vymezit pravidla jak pro poskytovatele služeb, tak i pro orgány státní správy a územní samosprávné celky – kraje a obce.

Zákon o sociálních službách vymezuje vedle práv a povinností jednotlivců také práva a povinnosti obcí, krajů a státu a samozřejmě také práva a povinnosti poskytovatelů sociálních služeb.

Cílem diplomové práce je zmapovat poskytování sociálních služeb. Diplomová práce se zaměřuje na význam a poslání příspěvkových organizací. Tyto příspěvkové organizace představují na půdě poskytování sociálních služeb naprosto nezastupitelnou roli. Tato analýza bude podkladem jednak pro tvorbu priorit rozvoje sociálních služeb, tak

Bc. Nikola Litavská: Role příspěvkové organizace v oblasti sociálních služeb
i pro financování těchto služeb v rámci dotačního titulu, který je vyhlašován již pravidelně
každý rok.

2. Analýza systému sociálních služeb

V této kapitole bude provedena analýza současného platného systému sociálních služeb v ČR. Součástí celkové analýzy systému sociálních služeb bude zjistit, v kterých oblastech nejsou některé služby poskytovány, a jaké sociální služby je supluje.

2.1 Sociální služby

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, a jeho následná novelizace přispěla k velkým změnám v sociální oblasti.

Hlavním cílem těchto právních předpisu je vytvoření podmínek pro uspokojování oprávněných potřeb osob, které jsou oslabeny v jejich prosazování. Přitom vycházet z obecného principu solidarity ve společnosti a současně podporovat princip rovných příležitostí pro všechny členy společnosti.

Základní rámec k zajištění potřebné pomoci. Pomocí se rozumí takové spektrum činností, které jsou nezbytné pro sociální začlenění osob a důstojné podmínky života odpovídající úrovni rozvoje společnosti.

Hlavním cílem je podporovat proces sociálního začleňování a sociální soudržnost společnosti.

Poskytovaná pomoc musí být

- **dostupná** - z hlediska typu pomoci, územní dostupnosti, informační dostupnosti a v neposlední řadě také z hlediska ekonomického,
- **efektivní** – bude uzpůsobena tak, aby vyhovovala potřebě člověka a nikoliv „potřebám“ systému,
- **kvalitní** – bude zabezpečována způsobem a v rozsahu, který odpovídá současnému poznání a možnostem společnosti,
- **bezpečná** – bude zabezpečována tak, aby neomezovala oprávněná práva a zájmy osob,

- **hospodárná** – bude zabezpečována tak, aby veřejné i osobní výdaje používané na poskytnutí pomoci v maximálně možné míře pokrývaly objektivizovaný rozsah potřeb [7].

Sociální služby jsou o lidech. Sociální služby jsou o lidech v jejich přirozeném prostředí. Všichni si přejeme mít své místo a roli v životě společnosti, tam kde žijeme a pracujeme. Sociální služby mají za cíl pomoci lidem udržet si nebo znovu nabýt místo v životě jejich komunity, pokud toho sami nejsou schopni.

Sociální služby jsou zaměřeny na jedince, jejich rodiny a na jejich sociální síť. Služby, které jsou poskytovány, vyplývají z individuálních potřeb lidí a z celkových potřeb komunit, v nichž tito lidé žijí.

Potřeby jednotlivců stejně jako potřeby jednotlivých společenství jsou různé a liší se případ od případu. Lidé a obce mají svůj vlastní charakter, historii, schopnosti, preference a zdroje. Potřeby se mění, vyvíjejí se. Z těchto důvodů musí být k dispozici taková nabídka sociálních služeb, která tyto různé potřeby bude schopna flexibilně uspokojit. Sociální služby se týkají každého.

Existuje sedm vůdčích principů, které tvoří základ všech sociálních služeb:

1. Nezávislost a autonomie pro uživatele služeb – nikoli závislost
2. Začlenění a integrace – nikoli sociální vyloučení
3. Respektování potřeb – služba je určována individuálními potřebami a potřebami společnosti, neexistuje model, který vyhovuje všem
4. Partnerství – pracovat společně, ne odděleně
5. Kvalita – záruka kvality poskytuje ochranu zranitelným lidem
6. Rovnost bez diskriminace
7. Národní standardy - rozhodování v místě

Nezávislost a autonomie

Každý člověk nese odpovědnost za svůj život. Zejména lidé, kteří jsou vystaveni určitým bariérám, by měli být prostřednictvím sociálních služeb podporováni a podněcováni bariéry překonávat nebo i bořit a tím získávat v určitých mezích nezávislost.

Začlenění a integrace

Sociální služby existují proto, aby pomáhaly lidem udržet si své místo ve společnosti, a aby je chránily před sociálním vyloučením. Sociální služby by v maximálním možném rozsahu měly lidem pomáhat žít běžným životem – umožnit jim pracovat, nakupovat, navštěvovat školu, navštěvovat místa víry, účastnit se aktivit volného

Bc. Nikola Litavská: Role příspěvkové organizace v oblasti sociálních služeb

času, starat se sám o sebe a o svou domácnost stejně jako o všechny další věci, které jsou lidmi vnímány jako samozřejmé až do chvíle, kdy nám v nich nějaký stav či událost začne bránit. Proto existuje velmi silná preference služeb, které jsou založeny na poskytování v rámci vlastního přirozeného společenství, což umožňuje lidem žít ve vlastním domově, pracovat, vzdělávat se zapojit se života ve svém okolí. To je to, čemu lidé dávají přednost. Víme to proto, že oni sami nám to řekli.

Respektování potřeb

Škála služeb nabízených jednotlivcům je určována potřebami lidí, nikoliv potřebami systému.

Partnerství

Efektivní sociální služby mohou být poskytovány pouze pokud existuje spolupráce mezi všemi sektory společnosti. Mezi zástupci obcí, krajských úřadů, orgánů státní správy, ale také nevládními neziskovými organizacemi poskytující sociální služby a zástupci uživatelů sociálních služeb.

Kvalitní sociální služby budou dosaženy díky partnerství a transparentní spolupráci mezi státem a dalšími subjekty.

Jedná se o pětistranné partnerství:

- Jednotlivci
- Komunity včetně místní samosprávy – obce a jejich svazky
- Občanská společnost
- Kraje
- Stát

Lidé nejsou jen pasivními příjemci služby. Jsou aktivními účastníky při zajišťování uspokojení svých vlastních potřeb ve spolupráci s poskytovateli sociálních služeb, pokud je jejich pomoci třeba.

Kvalita

Uživatelé sociálních služeb a jejich rodiny musí mít důvěru ve služby, které přijímají. Poskytovatelé sociálních služeb musí být schopni posoudit, zda jimi poskytované služby jsou v souladu s přijatými standardy.

Pracovníci v sociálních službách si musí věřit, že mají dovednosti a znalosti nezbytné k poskytování profesionálních služeb.

Minimální standardy pro dovednosti a kvalifikaci, které musí mít profesionální pracovníci v sociálních službách, zajistí, že uživatelé služeb a sami pracovníci budou

Bc. Nikola Litavská: Role příspěvkové organizace v oblasti sociálních služeb

informování o tom, že mají potřebné znalosti. Trvalý profesionální vývoj zajistí, že dovednosti a kvalifikace pracovníků budou udržovány na úrovni doby.

Rovnost

Přístup lidí k sociálním službám by měl být stejný pro každého člověka na základě jeho potřeb bez ohledu na způsob života, postižení, původ, víru, věk, pohlaví nebo sexuální orientaci.

Přístup poskytovatelů služeb k veřejným zdrojům financování (státní rozpočet nebo místní rozpočty) by měl být rovný pro všechny a měl by vycházet z potřeb komunity na úseku služeb.

Národní standardy – rozhodování na místě

Vzhledem k tomu, že způsob poskytování služeb vyplývá z potřeb jednotlivců a komunity, musí být rozhodnutí o tom, co je poskytováno, komu a jakým způsobem učiněno na úrovni jednotlivce a komunity [4].

2.2 Kdy lidé potřebují sociální služby

Každý z nás se dostává během svého života do obtížných situací. Některé z nich nedokážeme řešit bez pomoci někoho druhého. V této chvíli pak můžeme potřebovat sociální službu. **Jaké situace mohou v životě lidí nastat ukazují následující příklady:**

- člověku činí potíže běžné činnosti, které přináší každodenní život, nezvládá práce v domácnosti, nezvládá připravit si jídlo, nakoupit, potřebuje pomoc vstát, umýt se, obléci se, doprovodit k lékaři, na úřad,
- má těžkosti v partnerském nebo rodinném soužití nebo se nedovede bránit násilí v rodině a potřebuje pomoci, aby se domohl svých práv a zájmů,
- nemůže pracovat v běžném zaměstnání na otevřeném trhu práce a musí se naučit potřebným pracovním návykům či jiným sociálním dovednostem. Někdy nestačí pomoc úřadu práce a je třeba chráněného prostředí nebo individuální pomoc druhé osoby, aby člověk se zdravotním postižením tyto dovednosti mohl získat,
- Je bez přístřeší a nemá možnost se umýt. Potřebuje pomoc, aby si mohl samostatně obstarat bydlení,
- prožil mimořádně obtížnou či traumatizující situaci svého života (smrt blízkého, hromadné neštěstí) a potřebuje okamžitou podporu a zájem druhého člověka, prostředí bezpečí a porozumění,

- rodiče mají těžkosti s výchovou svých dětí nebo s péčí o ně. Potřebují podporu, aby mohli vytvořit dětem domov a umožnit jim optimální rozvoj,
- člověk zkouší nebo užívá návykové látky nebo se pohybuje v rizikovém prostředí a potřebuje podporu a pomoc, aby mohl přestat s rizikovým chováním.
- člověk se dostal do konfliktu se zákonem a po odpykání trestu se může ocitnout ve spirále, která mu nedovolí řešit běžné problémy jinak než zase konfliktem. S odbornou pomocí se může vrátit do společnosti.

Nabídka v oblasti sociálních služeb musí být tak rozmanitá, aby služby mohly být využívány jednotlivě nebo v různých kombinacích a vyhovovaly potřebám lidí a jejich společenství [7].

2.3 Definice sociální služby

Sociální službou je činnost nebo soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení (§ 3 zákona č. 108/2006 S., o sociálních službách, v platném znění).

Sociální služby jsou specializované činnosti, které mají řešit jeho nepříznivou sociální situaci. Příčiny vzniku nepříznivé sociální situace jsou velmi různé a proto také existuje velmi pestrá škála druhů sociálních služeb. Na straně druhé je nutno upozornit, že poskytnutí sociální služby má člověku pomoci, respektive podporovat jeho vlastní aktivitu vedoucí k řešení jeho nepříznivé sociální situace. Sociální služba nemůže převzít odpovědnost člověka za jeho vlastní osud či životní perspektivu. Je samozřejmé, že jsou stavy, kdy z důvodu věku či zdravotního stavu je člověk odkázán na pomoc prostřednictvím sociálních služeb, ale v tomto případě musí služba působit tak, aby byla maximálně podporována samostatnost a svébytnost člověka a chráněna jeho důstojnost [7].

Základní oblasti, druhy a formy sociálních služeb

Sociální služby zahrnují tři základní oblasti služeb:

- a) sociální poradenství,
- b) služby sociální péče,
- c) služby sociální prevence.

Formy poskytování sociálních služeb

Sociální služby se poskytují jako služby pobytové, ambulantní nebo terénní.

- **Pobytovými službami** se rozumí služby spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb. Jsou poskytovány v zařízeních, kde člověk v určitém období svého života celodenně, respektive celoročně žije. Jedná se především o domovy pro seniory, či domovy pro osoby se zdravotním postižením, ale i azylové domy a tzv. chráněné bydlení.
- **Ambulantními službami** se rozumí služby, za kterými osoba dochází nebo je doprovázena nebo dopravována do zařízení sociálních služeb a součástí služby není ubytování. Patří sem např. poradny, kontaktní centra, denní stacionáře.
- **Terénními službami** se rozumí služby, které jsou osobě poskytovány v jejím přirozeném sociálním prostředí (tam, kde člověk žije, pracuje nebo tráví volný čas). Jde například o pečovatelskou službu, osobní asistenci či terénní programy pro ohroženou mládež.

Zařízení sociálních služeb

Pro poskytování sociálních služeb se zřizují tato zařízení sociálních služeb:

- a) centra denních služeb,
- b) denní stacionáře,
- c) týdenní stacionáře,
- d) domovy pro osoby se zdravotním postižením,
- e) domovy pro seniory,
- f) domovy se zvláštním režimem,
- g) chráněné bydlení,
- h) azylové domy,
- i) domy na půl cesty,
- j) zařízení pro krizovou pomoc,
- k) nízkoprahová denní centra,
- l) nízkoprahová zařízení pro děti a mládež,
- m) noclehárny,
- n) terapeutické komunity,
- o) sociální poradny,
- p) sociálně terapeutické dílny,
- q) centra sociálně rehabilitačních služeb,
- r) pracoviště rané péče.

Základní činnosti při poskytování sociálních služeb

Základními činnostmi při poskytování sociálních služeb jsou:

- a) pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu,

- b) pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,
- c) poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,
- d) poskytnutí ubytování, popřípadě přenocování,
- e) pomoc při zajištění chodu domácnosti,
- f) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,
- g) sociální poradenství,
- h) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- i) sociálně terapeutické činnosti,
- j) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí,
- k) telefonická krizová pomoc,
- l) nácvik dovedností pro zvládání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění,
- m) podpora vytváření a zdokonalování základních pracovních návyků a dovedností.

2.4 Sociální poradenství

Sociální poradenství zahrnuje:

- a) základní sociální poradenství,
- b) odborné sociální poradenství.

Základní sociální poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Sociální poradenství je základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb; poskytovatelé sociálních služeb jsou vždy povinni tuto činnost zajistit.

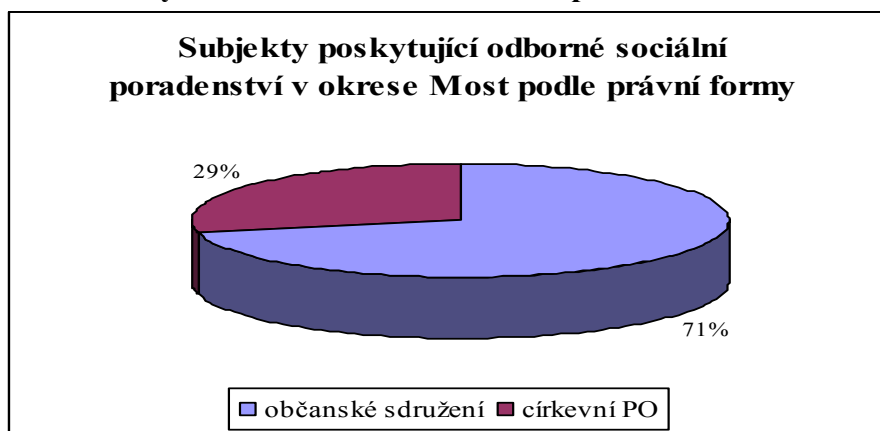
Odborné sociální poradenství je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí; zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností. Součástí odborného poradenství je i půjčování kompenzačních pomůcek.

Tato služba obsahuje tyto základní činnosti:

- a) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- b) sociálně terapeutické činnosti,

c) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí [7].

Graf 1 Poskytování odborného sociálního poradenství v okrese Most

[9]

Sociální poradenství je poskytováno převážně osobám ohroženým sociálním vyloučením a zdravotně postiženým. **Poradenství poskytují pouze nestátní neziskové organizace**, jak je zobrazeno v grafu 1.

2.5 Služby sociální péče

Služby sociální péče napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost, s cílem umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života společnosti, a v případech, kdy toto vylučuje jejich stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení. **Zákon o sociálních službách upravuje 14 druhů služeb sociální péče:**

- 1. osobní asistence** – je terénní služba určená zejména lidem se zdravotním postižením a seniorům. Osobní asistenti pomáhají člověku zvládnout péči o sebe a umožňují jim účastnit se života společnosti.
- 2. Pečovatelská služba** – je převážně terénní služba poskytovaná především v domácnosti. Služba je určena zejména lidem se zdravotním postižením, seniorům a případně i rodinám s dětmi. Pečovatelé pomáhají člověku zvládnout péči o sebe a o domácnost.
- 3. Tísňová péče** – je nepřetržitá telefonická nebo jiná elektronická komunikace s lidmi, kteří jsou vystaveni vysokému riziku ohrožení zdraví nebo života. Za pomoci této komunikace je možné zprostředkovat neodkladnou pomoc v případě naléhavého zhoršení zdravotního stavu.

4. **Průvodcovské a předčitatelské služby** – jsou určeny lidem, kteří mají sníženou schopnost komunikovat či se orientovat v prostoru. Jedná se zejména o osoby se smyslovým postižením. Služba pomáhá zejména při obstarávání osobních záležitostí.
5. **Podpora samostatného bydlení** – je služba podobná pečovatelské službě, zaměřuje se však více na posilování osobních schopností člověka samostatně bydlet.
6. **Odlehčovací služby** – se také mohou nazývat sdílené či respitní služby. Jedná se o různou kombinaci činností péče, které mají za cíl, umožnit pečujícím osobám nezbytný odpočinek, tj. sdílí péči či na určitou dobu převezmou péči o člověka, který má sníženou soběstačnost. Obvykle je tato služba nabízena i v rámci jiných druhů služeb.
7. **Centra denních služeb** – se doposud nazývaly například „domovinky“ nebo i centra osobní hygieny. Jedná se o ambulantní službu, kterou mohou v průběhu dne (pravidelně i občasně) využívat osoby se sníženou soběstačností s cílem zajištění pomoci s osobní hygienou a současně pomoci s vyřízením osobních záležitostí či nabídkou sociálně terapeutických činností.
8. **Denní stacionáře** – jsou ambulantní službou, kterou pravidelně navštěvují osoby se sníženou soběstačností. V průběhu dne je zde zabezpečována komplexní péče s ohledem na potřeby uživatelů a současně nabízí výchovné, aktivizační a sociálně terapeutické činnosti.
9. **Týdenní stacionáře** – jsou pobytovou službou pro osoby se sníženou soběstačností, které potřebují pravidelnou pomoc jiné osoby. Pobyt je zabezpečován obvykle po dobu pracovních dnů. Služba nabízí komplexní péči a současně nabízí výchovné, aktivizační a sociálně terapeutické činnosti.
10. **Domovy pro osoby se zdravotním postižením** – jsou pobytovou službou s celoročním provozem, které nabízejí osobám se sníženou soběstačností vyžadujícím pravidelnou pomoc komplexní péči a současně nabízí výchovné, aktivizační a sociálně terapeutické činnosti. Tato služba je určena především těm lidem, kterým z objektivních důvodů již nelze zabezpečit pomoc v jejich přirozeném sociálním prostředí.
11. **Domovy pro seniory** – jsou pobytovou službou s celoročním provozem, které zabezpečují seniorům se sníženou soběstačností vyžadujícím pravidelnou pomoc

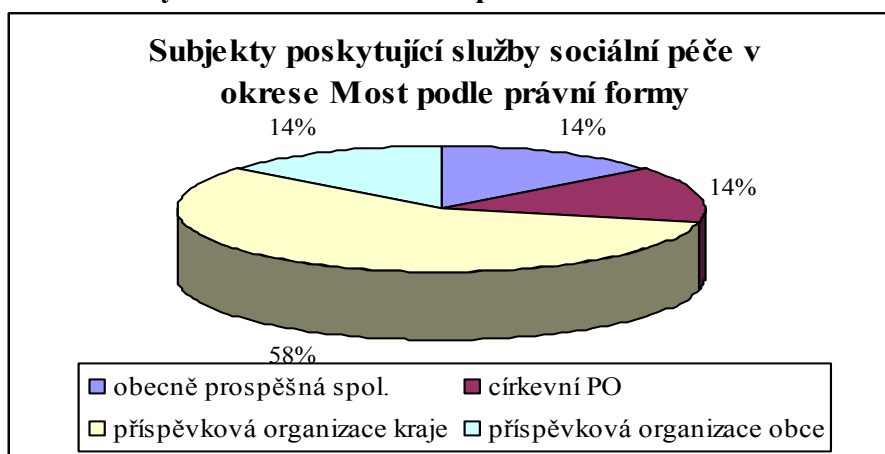
komplexní péči a současně nabízí výchovné, aktivizační a sociálně terapeutické činnosti. Tato služba je určena především těm seniorům, kterým z objektivních důvodů již nelze zabezpečit pomoc v jejich přirozeném sociálním prostředí.

12. Domovy se zvláštním režimem – jsou pobytovou službou s celoročním provozem s obdobnou nabídkou jako domovy pro osoby se zdravotním postižením či seniory. Jejich služby jsou však uzpůsobeny zvláštním potřebám osob, které trpí duševní nemocí, jsou závislé na návykových látkách nebo trpí Alzheimerovou chorobou či jiným typem demence. Provoz této služby může být součástí domova pro seniory či domova pro osoby se zdravotním postižením.

13. Chráněné bydlení – je moderním typem pobytové služby pro osoby se zdravotním postižením, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby, ale mají schopnost žít víceméně samostatně v prostředí, které je svým charakterem fakticky totožné s běžným bytem.

14. Sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče (nemocnice, léčebny dlouhodobě nemocných, psychiatrické léčebny) se poskytují osobám, které se neobejdou bez pomoci jiné osoby a současně nemohou být propuštěny ze zdravot. zařízení, protože není v danou chvíli možné jim zabezpečit péči v domácnosti či v zařízení sociálních služeb [7].

Graf 2 Poskytování služeb sociální péče v okrese Most

[9]

Služby sociální péče poskytují zejména příspěvkové organizace kraje. V uvedeném grafu 2 je zobrazeno zastoupení organizací, které poskytují dané sociální služby v okrese Most. **Nestátní neziskové organizace představují v tomto případě pouze 28% všech poskytovatelů a zároveň poskytují 40% služeb sociální péče v tomto okrese.**

V tomto okrese je poskytováno relativně omezené množství služeb sociální péče.

Chybějící služby sociální péče v okrese Most:

- **pečovatelská služba**
- **podpora samostatného bydlení**
- **denní stacionáře**
- **týdenní stacionáře**

2.6 Služby sociální prevence

Služby sociální prevence napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů. Původně bylo zákonem o sociálních službách upraveno celkem 17 druhů služeb sociální prevence. Počátkem roku 2007 byl tento právní předpis novelizován a legislativní úpravou byl vytvořen nový druh služby sociální prevence – intervenční centra. Do této novelizace byly intervenční centra součástí služby sociální prevence – krizová pomoc. **Od 8. 2. 2007 je tedy služeb sociální prevence celkem osmnáct:**

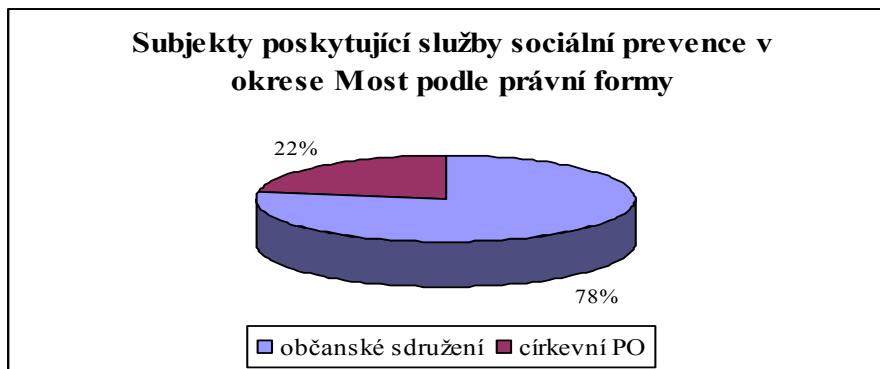
1. **Raná péče** – je terénní případně i ambulantní služba určená dětem do 7 let se zdravotním postižením a jejich rodičům, aby jim napomáhala zvládnout specifické potřeby spojené s vývojem dítěte.
2. **Telefonická krizová pomoc** – je poskytována osobám, které se nacházejí v ohrožení života či zdraví, nebo jsou v obtížné životní situaci a nemohou tuto situaci momentálně řešit vlastními silami. Jedná se především o provoz linek důvěry a podobných telefonních služeb.
3. **Tlumočnické služby** – jsou poskytovány obvykle osobám se smyslovým postižením za účelem pomoci v komunikaci s okolím a při vyřizování osobních záležitostí. Jsou poskytovány obvykle jako terénní služba.
4. **Azylové domy** – jsou pobytové služby osobám, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Jsou různého druhu, např. azylové domy pro rodiče s dětmi, azylové domy pro ženy, pro muže, případně i pro osoby mladší 18

let. Vedle poskytnutí ubytování je vždy nezbytné poskytnout také podporu, která vede k řešení nepříznivé sociální situace, a to především prostřednictvím sociální práce.

5. **Domy na půl cesty** – jsou pobytovou službou pro osoby do 26 let, které žily dlouhodobě ve školských zařízeních ústavní nebo ochranné výchovy, nebo v jiných zařízeních pro děti a mládež a pro osoby, které byly propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Domy na půl cesty mají těmto lidem poskytnout podmínky pro úspěšný samostatný start do samostatného života.
6. **Kontaktní centra** – jsou obvykle ambulantní zařízení určená osobám ohroženým závislostí na návykových látkách. Služby zde poskytované mají za cíl snižovat sociální a zdravotní rizika spojená se zneužíváním návykových látek.
7. **Krizová pomoc** – je terénní, ambulantní, ale i pobytová sociální služba určená osobám, které se přechodně nacházejí v situaci ohrožení zdraví a života a nejsou schopny tuto situaci v daném okamžiku řešit vlastními silami. Krizová pomoc vedle poskytnutí stravy či ubytování nabízí především socioterapii a pomoc při vyřízení nezbytných osobních záležitostí.
8. **Nízkoprahová denní centra** – jsou určena osobám bez přístřeší a nabízejí pomoc se zajištěním osobní hygieny, zajištěním stravy a vyřízením nezbytných osobních záležitostí.
9. **Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež** – poskytují zejména ambulantní služby pro děti a mládež ve věku 6 až 26 let, které jsou ohroženy společensky nežádoucími jevy (kriminálnost, alkohol, drogy apod.). Cílem služby je zejména nabízet smysluplné využití volného času, pomoc v orientaci ve společenském prostředí a pomoc se změnou životního stylu, který je ohrožuje.
10. **Noclehárny** – nabízejí osobám bez přístřeší možnost přenocování a podmínky pro osobní hygienu.
11. **Služby následné péče** – jsou určeny osobám trpícím chronickým duševním onemocněním nebo osobám závislým na návykových látkách, které absolvovaly ústavní léčbu. Jejich cílem je pomoc při zvládnutí běžných životních podmínek a prevence „recidivy“.
12. **Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi** – nabízejí rodinám s dětmi pomoc se zvládnutím dopadů dlouhodobě krizové sociální situace rodiny nebo jejího člena.
13. **Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením** –

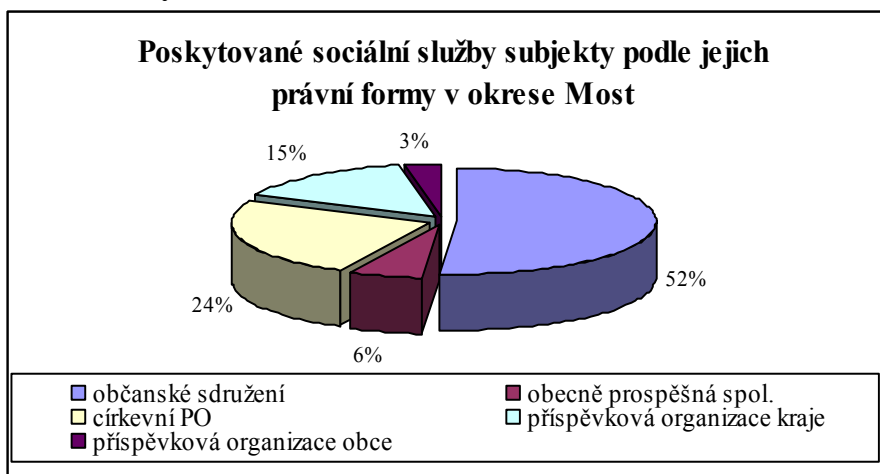
Bc. Nikola Litavská: Role příspěvkové organizace v oblasti sociálních služeb
nabízejí těmto lidem pomoc při zvládnutí běžných situací tak, aby nedošlo k jejich
ohrožení sociálním vyloučením.

- 14. Sociálně terapeutické dílny** – jsou poskytovány osobám se sníženou soběstačností z důvodu zdravotního postižení. Účelem této služby je dlouhodobá a pravidelná podpora zdokonalování pracovních návyků a dovedností prostřednictvím sociálně pracovní terapie.
- 15. Terapeutické komunity** – poskytují pobytové služby pro osoby závislé na návykových látkách nebo i osoby s chronickým duševním onemocněním s cílem zbavit se závislosti a vytvořit dobré podmínky pro začlenění do společnosti.
- 16. Terénní programy** – jsou realizovány s cílem vyhledávat osoby, které žijí rizikovým způsobem života nebo žijí v sociálně vyloučených komunitách a pomáhat jim v minimalizaci rizik spojených s tímto způsobem života a v začlenění do společnosti.
- 17. Sociální rehabilitace** – má za cíl pomoc lidem k dosažení samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti, a to rozvojem jejich schopností a dovedností a posilováním návyků potřebných pro samostatný život. Služba je určena osobám se zdravotním postižením, ale také osobám, které jsou ohroženy sociálním vyloučením z jiného důvodu, například etnické příslušnosti, chudoby, dlouhodobé nezaměstnanosti apod. [7].
- 18. Intervenční centra** – poskytují sociální služby obětem domácího násilí. Systém pomoci těmto osobám je upraven především zákonem č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, v platném znění. V rámci tohoto zákona a zákona o sociálních službách je upraven způsob intervence ve prospěch obětí domácího násilí. Intervenční centra mají být vysoce profesionální službou, která je povinna nabídnout obětem domácího násilí pomoc a podporu při zvládnutí této krizové životní situace, která následuje bezprostředně po útoku. Intervenční centra (koordinátoři) mají také za úkol koordinovat činnost orgánů veřejné správy a dalších odborných subjektů při zajištění pomoci obětem domácího násilí.

Graf 3 Poskytování služeb sociální prevence v okrese Most

[9]

V okrese Most je dostatečný počet služeb sociální prevence, jak je zobrazeno v grafu 3.

Graf 4 Poskytování sociálních služeb v okrese Most

[9]

V grafu 4 je zobrazeno zastoupení organizací, které poskytují uvedené sociální služby v okrese Most. **Nestátní neziskové organizace představují v tomto případě 100% všech poskytovatelů a tím i také 100% služeb sociální prevence v tomto okrese.** Jsou to všechno občanská sdružení a církevní právnické osoby.

Chybějící služby sociální prevence v okrese Most:

- nízkoprahová denní centra
- noclehárny
- služby následné péče
- sociálně terapeutické dílny

2.7 Kvalita sociálních služeb - standardy kvality sociálních služeb

V oblasti sociálních služeb dochází v posledních letech k výrazným změnám, zejména v přístupu k uživatelům sociálních služeb a v používaných metodách sociální práce. MPSV se snaží na tyto posuny reagovat pomocí systémových změn, které zajistí poskytování kvalitních služeb v souladu se současnou úrovní poznání.

Hlavními úkoly MPSV v oblasti sociálních služeb je prevence sociálního vyloučení, podpora života v přirozeném společenství, ochrana zranitelných skupin obyvatelstva před porušováním jejich občanských práv a před neodborným poskytováním služeb. Aby tyto úkoly mohly být zabezpečeny, rozhodlo MPSV stanovit požadavky na kvalitu poskytování sociálních služeb v podobě standardů kvality.

Standardy kvality jsou souborem kritérií, jejichž prostřednictvím je definována nezbytná úroveň kvality poskytování sociálních služeb v oblasti personální, procedurální a provozní.

Standardy popisují, jak má vypadat kvalitní sociální služba. Jejich smyslem je umožnit průkazným způsobem posoudit kvalitu poskytované služby, nikoli stanovit, jaká práva a povinnosti mají zařízení a uživatelé sociálních služeb. Podstatným rysem standardů je jejich obecnost, jsou použitelné pro všechny druhy sociálních služeb.

Hlavním posláním sociální služby je snaha umožnit lidem, kteří jsou v nepříznivé sociální situaci, zůstat rovnocennými členy společnosti a využívat jejích přirozených zdrojů, žít nezávisle, v kontaktu s ostatními lidmi a v přirozeném sociálním prostředí. Snahou MPSV bylo v tomto směru vytvořit takový soubor kritérií, s jejichž pomocí bude možno poznat, zda služby podporují osobní růst a nezávislost uživatele.

Důležitým znakem kvality sociální služby je její schopnost podporovat jednotlivé uživatele služeb v naplňování cílů, kterých chtějí s pomocí sociálních služeb dosáhnout při řešení vlastní nepříznivé sociální situace. Ve standardech je proto zdůrazněna orientace na osobní cíle uživatelů služeb, což umožňuje konkretizovat abstraktní ideály, jakými jsou např. důstojnost, plnohodnotný život, apod. [1].

Struktura jednotlivých standardů kvality sociálních služeb

Procedurální standardy – jsou nejdůležitější. Stanovují, jak má poskytování sociální služby vypadat. Na co je potřeba si dát pozor při jednání se zájemcem o službu, jak službu přizpůsobit individuálním potřebám každého člověka. Velká část je věnována ochraně práv

Bc. Nikola Litavská: Role příspěvkové organizace v oblasti sociálních služeb uživatelů služeb a vytváření ochranných mechanismů jako jsou stížnostní postupy, pravidla proti střetu zájmů apod.

Mezi procedurální standardy patří tyto:

1. Cíle a poskytování služeb
2. Ochrana práv uživatelů sociálních služeb
3. Jednání se zájemcem o službu
4. Dohoda o poskytování služby
5. Plánování a průběh poskytování služeb
6. Osobní cíle
7. Stížnosti na kvalitu nebo způsob poskytování sociálních služeb
8. Návaznosti na další zdroje

Personální standardy – věnují se personálnímu zajištění služeb. Při poskytování služeb nejsou možné dodatečné opravy nebo vyřazení zmetků. Nepovedenou službu nelze dodatečně vyřadit. Kvalitní služba je přímo závislá na pracovnících - na jejich dovednostech a vzdělání na podpoře, podmínkách které pro práci mají.

Personální standardy jsou:

9. Personální zajištění služeb
10. Pracovní podmínky a řízení poskytování služeb
11. Profesní rozvoj pracovníků a pracovních týmů

Provozní standardy kvality sociálních služeb – definují podmínky pro poskytování sociálních služeb. Soustřeďují se na prostory, kde jsou služby poskytovány, na dostupnost, ekonomické zajištění služeb a rozvoj jejich kvality.

Do provozních standardů řadíme:

12. Místní a časová dostupnost služby
13. Informovanost o službě
14. Prostředí a podmínky pro poskytování služeb
15. Nouzové a havarijní situace
16. Zajištění kvality služeb

2.8 Způsob financování sociálních služeb podle zákona č. 206/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Sociální služby jsou financovány více zdrojově. Základními finančními zdroji jsou příspěvek na péči, úhrada uživatelů z vlastních příjmů, příspěvky zřizovatelů sociálních služeb, dotace z veřejných rozpočtů a různé další zdroje (např. dary, sponzorství, vedlejší hospodářská činnost apod.).

V oblasti financování sociálních služeb zákon posiluje finanční soběstačnost uživatelů sociálních služeb tím, že zavedl nový finanční nástroj, kterým je příspěvek na péči, a zároveň se prostřednictvím dotačních titulů, směřovaných jak k zadavatelům (obce a kraje), tak k poskytovatelům sociálních služeb, podílí na zajištění potřebné sítě sociálních služeb. Použití příspěvku na péči umožňuje uživateli hradit většinovou část nákladů poskytované služby.

Nárok na příspěvek je založen na systému individuálního posuzování schopnosti osob zvládat úkony péče o vlastní osobu a úkony soběstačnosti. Výše příspěvku je stanovena diferencovaně podle věku posuzované osoby a dále podle míry závislosti osoby v nepříznivé sociální situaci na pomoci jiné osoby.

MPSV poskytuje příslušné obci s rozšířenou působností dotaci na výplatu příspěvku na péči. Obec s rozšířenou působností, která příspěvek vyplácí, je povinna provést každoroční finanční vypořádání poskytnutých příspěvků se státním rozpočtem.

Dotace ze státního rozpočtu na podporu poskytování služeb sociální péče a služeb sociální prevence na území kraje prostřednictvím rozpočtu kraje. Účelem dotace je zajistit potřebnou síť sociálních služeb v území a vyrovnat rozdíl v nabídce těchto služeb v rámci kraje, ať už z typového hlediska (absence určitého typu služby), územního hlediska (nerovnoměrnost pokrytí území službami) či jiného hlediska, a dofinancovat běžné výdaje zařízení sociálních služeb zejména s ohledem na výši úhrad ze strany uživatelů sociálních služeb.

Výše dotace je určena s ohledem na stanovené výdajové rámce státního rozpočtu, zpracovaný střednědobý plán rozvoje služeb, objem finančních prostředků podle vydaných rozhodnutí o příspěvku na péči, počet registrovaných poskytovatelů sociálních služeb a podle finanční náročnosti příslušné služby.

Dotace ze státního rozpočtu je poskytovatelům sociálních služeb poskytována z rozpočtu účelově určené dotace přímo poskytovatelům, popřípadě územním samosprávným celkům, kteří jsou zapsáni v registru poskytovatelů sociálních služeb. Tyto

Bc. Nikola Litavská: Role příspěvkové organizace v oblasti sociálních služeb
dotace jsou určeny na podporu služeb, které mají celostátní popřípadě nadregionální charakter, a na podporu rozvoje systému sociálních služeb, včetně řešení mimořádných situací (např. živelní pohroma).

Zákon zmocňuje vládu, respektive Ministerstvo práce a sociálních věcí k vydání dvou prováděcích předpisů.

Prvním z nich je nařízení vlády, kterým jsou upraveny bližší podmínky pro stanovení výše dotace, účelu dotace, členění dotace a způsobu poskytování dotace poskytovatelům sociálních služeb.

Druhým prováděcím předpisem je vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí, která upravuje bližší vymezení úkonů péče o vlastní osobu a soběstačnosti a způsob jejich hodnocení výši úhrad pro jednotlivé druhy sociálních služeb, které jsou poskytovány za úhradu, obsah základních činností poskytovaných u jednotlivých druhů sociálních služeb, zdravotní stavy, které odůvodňují odmítnutí uzavření smlouvy s osobou, standardy kvality sociálních služeb a obsah specializačních kurzů pro pracovníky v sociálních službách.

2.8.1 Poskytování dotace ze státního rozpočtu pro sociální služby v roce 2010

Ministerstvo práce a sociálních věcí, odbor informatiky ve spolupráci s odborem sociálních služeb a sociálního začleňování oznámil žadatelům o dotaci ze státního rozpočtu pro poskytování sociálních služeb v roce 2010 změnu způsobu podávání žádostí.

V roce 2010 žadatelé o dotaci ze státního rozpočtu pro poskytování sociálních služeb (dále jen žadatelé o dotaci) vytvářeli a podávali žádosti výlučně prostřednictvím internetové aplikace OKslužby – poskytovatel. Tato aplikace je rozšířením registru poskytovatelů sociálních služeb a je součástí informačního systému OKslužby.

Výše zmíněná aplikace při vytváření žádosti přebírá údaje z registru poskytovatelů sociálních služeb. Tím dochází pro žadatele o dotaci ke zjednodušení tvorby žádosti při současném snížení formální chybovosti při vytváření žádosti o dotaci. Pro MPSV a krajské úřady, které hodnotí žádosti o dotaci, se proces dotačního řízení zefektivnil, zrychlil a zpřehlednil, což má v důsledku další pozitivní dopad na žadatele o dotaci.

Každý poskytovatel sociálních služeb podával pouze jednu žádost o dotace. Žádost obsahovala informace o všech registrovaných službách, na které se dotace žádaly. U jednotlivých služeb bylo uvedeno, zda se žádá o dotace v programu A nebo B. V případě podprogramu A žadatel o dotaci uváděl krajské úřady, jejichž prostřednictvím o dotaci

Bc. Nikola Litavská: Role příspěvkové organizace v oblasti sociálních služeb žádal, a které nejsou v rozporu s působností registrované služby oznámené při registraci. V programu B žadatel o dotaci uváděl MPSV.

Z důvodu bezpečnosti a identifikace uživatele se uživatelé při spuštění aplikace autentizovali pomocí uživatelského jména a hesla. Podmínkou pro zavedení uživatelského účtu bylo přidělení/zjištění identifikátoru klienta MPSV, který zajišťuje jednoznačnou identifikaci uživatele.

Oprávnění vytvářet žádost může mít více zaměstnanců poskytovatele, avšak podat žádost (označit ji, že hotová) má k dispozici pouze statutární zástupce poskytovatele anebo ten uživatel aplikace, na kterého uživatel, který je statutárním zástupcem, oprávnění podat žádost deleguje [2].

Proto bylo nutné, aby každý poskytovatel sociálních služeb, který podal žádost o dotaci v roce 2010, zajistil zaslání souhlasu se zpracováním osobních údajů. Souhlas se zpracováním pak zasílal statutární zástupce oprávněný podat žádost o dotaci a případně další zaměstnanci, kteří s aplikací pracovali.

2.8.2 Změny podmínek v poskytování dotací pro rok 2011

Změny se vztahují výhradně k dotačnímu řízení pro rok 2011 s výjimkou části XII., bodu 16 druhého odstavce Metodiky MPSV ČR pro poskytování dotací ze státního rozpočtu poskytovatelům sociálních služeb v oblasti podpory poskytování sociálních služeb (dále jen „metodika“).

Tyto změny jsou v souvislosti s přijetím dodatku č. 2 k příkazu ministra č. 22/2009 „Dokumentace pro poskytování dotací ze státního rozpočtu poskytovatelům sociálních služeb v oblasti podpory poskytování sociálních služeb“, který je platný od 23. prosince 2010.

Změny týkající se roku 2011 zahrnují např. následující:

- žadatel o výsledku dotačního řízení nebude informován samostatným dopisem ředitele odboru sociálních služeb a sociálního začleňování (část X, body 4. a 5. metodiky)
- povinnost dodat výrok/vyjádření auditora se vztahuje na poskytovatele, kteří obdrží dotaci ve výši 3 mil. Kč a více (část XI, bod 13. metodiky)
- úpravu formy výroku/vyjádření auditora ke způsobu účtování a použití poskytnuté dotace a sankce za jejich nedodání (část XI, body 14. a 15. metodiky)

- aktualizaci formuláře hlášení změn
- aktualizace termínů jednotlivých kroků procesu dotačního řízení v roce 2011

V návaznosti na výše uvedené změny byl všem příjemcům dotace ze státního rozpočtu rozeslán dodatek k rozhodnutí. Tento dodatek odráží výše uvedené změny a je zásadním doplněním rozhodnutí z hlediska změn v čerpání dotace, některých povinností příjemce a možných finančních kontrol, resp. kontrol finančních úřadů [3].

3. Příspěvkové organizace

V této části je popsáno prostředí a vysvětleny všechny souvislosti, týkající se příspěvkových organizací.

3.1 Nestátní (nevládní) neziskové organizace

Vymezení pojmu NNO není jednotné. Skýtá řadu úskalí a závisí na potřebách toho, kdo se o vymezení pokouší. Z tohoto důvodu se běžně odlišuje např. pohled statistického úřadu a pohled výzkumníka, apod. V současné době se i v ČR běžně užívá pojetí původně vyvinutého pro potřeby velkého mezinárodního srovnávacího výzkumu NNO.

1. **institucionalizované** (organized) – tj. mají jistou institucionální strukturu, jistou organizační skutečnost, bez ohledu na to, zda jsou formálně nebo právně registrovány;
2. **soukromé** (private) – tedy jsou institucionálně odděleny od státní správy, ani jí nejsou řízeny. To neznamena, že nemohou mít významnou státní podporu nebo že ve vedení nemohou být mj. státní úředníci;
3. **neziskové** (non-profit) – ve smyslu nerozdělování zisku, nepřipouští se u nich žádné přerozdělování zisku vzniklých z činnosti organizace mezi vlastníky nebo vedení organizace. Neziskové organizace mohou svou činností vytvářet zisk, ovšem ten musí být použit na cíle dané posláním organizace;
4. **samosprávné a nezávislé** (self-governing) – jsou vybaveny vlastními postupy a strukturami, které umožňují kontrolu vlastních činností, tzn. že neziskové organizace nejsou ovládány zvenčí, ale jsou schopny řídit samy sebe. Nekontroluje je ani stát, ani instituce stojící mimo ně;
5. **dobrovolné** (voluntary) – využívají dobrovolnou účast na svých činnostech. Dobrovolnost se může projevovat jak výkonem neplacené práce pro organizaci, tak formou darů nebo čestné účasti ve správních radách [7].

3.2 Typologie neziskových organizací v ČR

V české odborné ekonomické literatuře není jednoznačně definována charakteristika organizací, které působí v neziskovém sektoru. Názory na zahrnutí těch kterých organizací do nestátního neziskového sektoru se různí podle kritérií jejich členění.

3.2.1 Členění neziskových organizací podle právní formy

Toto členění vychází z důrazu kladeného v praxi na institucionální formu neziskových organizací, která je vymezena jen danou legislativou. V právním systému je vymezení neziskové organizace nejbližše zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, který v § 18, odstavci 7 definuje tzv. organizaci charakteru právnické osoby, která nebyla zřízena nebo založena za účelem podnikání. **Zákon sem řadí tyto organizace:**

- zájmová sdružení právnických osob, pokud tato sdružení mají právní subjektivitu,
- občanská sdružení včetně dobrovolných organizací,
- politické strany a politická hnutí,
- registrované církve a náboženské společnosti,
- nadace, nadační fondy,
- obecně prospěšné společnosti,
- veřejné vysoké školy,
- obce,
- vyšší územní samosprávné celky,
- organizační složky státu a územních samosprávných celků (do roku 2001 rozpočtové organizace),
- příspěvkové organizace,
- státní fondy,
- subjekty, o nichž tak stanoví zvláštní zákon.

Rozhodujícími z hlediska nestátních neziskových organizací v ČR jsou pak z hlediska jejich počtu a zaměření činnosti občanská sdružení a jejich organizační složky, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, církve a náboženské společnosti – zejména jejich účelová zařízení [8].

3.2.2 Členění neziskových organizací podle kritéria globálního charakteru poslání

Toto kritérium je zásadní pro vymezení hranice vzájemně a veřejně, resp. obecně prospěšnou činností. **Podle toho se člení na:**

- **Organizace veřejně prospěšné** (Public Benefit Organizations – PBO), které jsou založeny za účelem poslání spočívající v produkci veřejných a smíšených statků, které uspokojují potřeby veřejnosti – společnosti (příkladně charita, ekologie, zdravotnictví, vzdělávání, veřejná správa),
- **Organizace vzájemně prospěšné** (Mutual Benefit Organizations – MBO), které jsou založeny za účelem vzájemné podpory skupin občanů (i právnických osob), které jsou spjaty společným zájmem. Jejich posláním je tedy uspokojování svých vlastních zájmů a veřejná správa dbá, aby se jednalo o takové zájmy, které jsou ve vztahu k veřejnosti korektní, tedy neodporují zájmům druhých občanů a právnických osob. Jde například o realizaci aktivit v kultuře, konfesních a profesních zájmů, ochrany zájmů skupin apod. [8].

3.2.3 Členění neziskových organizací podle předmětu jejich činnosti

Podle předmětu činnosti jsou pro neziskové organizace dostupné tři klasifikace: Mezinárodní klasifikace neziskových organizací – ICNPO, Systém klasifikace netržních činností OSN – COPNI a odvětvová klasifikace ekonomických činností (nevýrobních) – OKEČ.

Na základě uvedených charakteristik a typologií neziskových organizací i na základě členění používaného orgánem vlády ČR – **Radou vlády pro nestátní neziskové organizace, chápeme pod označením „neziskové organizace“ tyto dva typy, resp. skupiny:**

- **vládní (státní, veřejné) neziskové organizace**, které zabezpečují převážně realizaci výkonu veřejné správy. Jejich opodstatnění je dáno jejich posláním, kterým je podílení se na výkonu veřejné správy na úrovni státu, regionu či obce. Jejich právními formami jsou v podmínkách ČR příspěvkové organizace a bývalé rozpočtové organizace, do roku 2001 organizační složky státu, kraje či obce. Jejich určitá část se charakteristikami svých činností blíží nestátním neziskovým organizacím. Ze strukturálně-operacionálních definic neziskových organizací se jich tedy týká pouze institucionalizovanost, samosprávnost, dobrovolnost a neziskovost, tj. nejsou založeny za účelem podnikání a tím spojenou produkcí zisku, který by sloužil k rozdělování mezi členy organizace.

- **nestátní (nevládní, občanské, soukromé) neziskové organizace**, jejichž existence vychází z principu sebeřízení společnosti, což představuje schopnosti určitého společenství lidí žijících a spolupracujících ve vymezeném prostoru organizovat a vzájemně usměrňovat své jednání. Jde o podílení se na veřejné politice v rámci občanské společnosti, kdy se občané sdružují do různých typů nestátních neziskových organizací, čemuž napomáhá i svoboda sdružování jako jedna ze základních svobod demokratického státu. Jejich základní formy představují v České republice občanská sdružení, nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, církve a náboženské společnosti a hlavně jejich účelová zařízení, protože se zaměřením své činnosti blíží více veřejně prospěšným aktivitám než církve či náboženské společnosti [8].

3.2.4 Definice neziskového sektoru dle Informačního centra neziskových organizací, o.p.s.

Informační centrum neziskových organizací, o.p.s. (ICN) podporuje rozvoj neziskových organizací a informuje veřejnost o jejich přínosu pro společnost. **Tento subjekt definuje pojem nevládní neziskové organizace takto:**

Neziskové organizace jsou charakterizovány jako organizace, které nevytváří zisk k přerozdělení mezi své vlastníky, správce nebo zakladatele. Zisk sice mohou vytvořit, ale musí ho zase vložit zpět k rozvoji organizace a plnění jejích cílů.

K základním typům nestátních neziskových organizací (dle právních forem) patří:

- **občanská sdružení** (registrovaná podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, v platném znění);
- **nadace a nadační fondy** (registrované podle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech, v platném znění);
- **obecně prospěšné společnosti** (registrované podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, v platném znění);
- **církevní právnické osoby** (registrované podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, v platném znění).

Rozdíl mezi nadacemi a ostatními neziskovými organizacemi

Nadace jsou jedním typem neziskové organizace. Jejich úkolem je shánět finanční prostředky, aby podpořily jiné organizace v jejich činnosti. Jsou proto také významným finančním zdrojem pro ostatní neziskové organizace, jako jsou například občanská

Bc. Nikola Litavská: Role příspěvkové organizace v oblasti sociálních služeb sdružení. Peníze, které nadace vlastní, jsou zákonem o nadacích a nadačních fondech i různými jinými dokumenty výslovně určeny na přerozdělení jiným organizacím – sama nadace má ve skutečnosti minimum prostředků na své financování a nesmí podnikat.

Oblast působení nevládních neziskových organizací

Neziskové organizace jsou všude tam, kde se lidé chtějí soukromě angažovat a nahradit tak neexistující nebo nedostatečně fungující státní instituce. Neziskové organizace tak zalesňují naše hory, organizují zájmové aktivity pro děti v jejich volném čase, pořádají osvětové přednášky zaměřené proti rasismu, budují cyklistické stezky, pomáhají jako asistenční služba handicapovaným dětem ve školách, opravují historické památky, organizují humanitární pomoc v případě živelných katastrof u nás i v zahraničí apod.

Oblasti působení:

- kultura, ochrana památek, umění
- výzkum a vzdělávání
- zdravotní péče a sociální služby
- ochrana životního prostředí, ekologická výchova
- ochrana lidských práv
- rovné příležitosti
- komunitní rozvoj
- práce s dětmi a mládeží
- rekreace, sport, tělovýchova
- ostatní - např. podpora neziskového sektoru, informační služby, podpora dárcovství a dobrovolnictví [6].

3.2.5 Základní legislativa pro nastání neziskové organizace

- **zákon č. 108/2006 Sb.**, o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
- **vyhláška MPSV č. 505/2006 Sb.**, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, v platném znění
- **zákon č. 109/2006 Sb.**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o sociálních službách
- **zákon č. 206/2009 Sb.**, kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

- **vyhláška č. 239/2009 Sb.**, kterou se mění vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
- **zákon č. 83/1990 Sb.**, o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů
- **zákon č. 248/1995 Sb.**, o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- **zákon č. 227/1997 Sb.**, o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- **zákon č. 3/2002 Sb.**, o církvích a náboženských společnostech, ve znění pozdějších předpisů
- **zákon č. 116/1985 Sb.** o podmínkách činnosti organizací s mezinárodním prvkem
- **zákon č. 117/2001 Sb.**, o veřejných sbírkách, ve znění pozdějších předpisů
- **zákon č. 198/2002 Sb.**, o dobrovolnické službě, ve znění pozdějších předpisů
- **zákon č. 218/2000 Sb.**, o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), v platném znění

3.3 Financování nestátních neziskových organizací

Ve společnosti převládá povědomí, že stát finančně podporuje zejména ty nestátní neziskové organizace, které provádějí činnosti, jež stát nezajišťuje, nebo je zajišťuje jen částečně. Některé činnosti jsou navíc dotovány na základě zákona, v tomto případě se jedná o církevní organizace, školy, soukromé školy a politické strany. Realita je však taková, že o veřejnou podporu se ucházejí NNO s velmi různorodou náplní činnosti, a to zdaleka ne pouze ty, které „suplují“, doplňují a obohacují aktivity státu a poskytují služby.

Dotace se poskytují podle § 7 zákona č. 218/2000 Sb.:

- občanským sdružením,
- obecně prospěšným společností,
- církevními právními osobami,
- a dalšími právními osobami, založenými za účelem poskytování služeb v oblasti zdravotnictví, kultury, vzdělávání, sociální a za účelem poskytování sociálně-právní ochrany dětí, pokud o tom rozhodne ústřední orgán státní správy (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR) a krajské úřady.

Dotace lze poskytnout i dalším právnickým osobám, pokud tak stanoví zvláštní zákon. Dotace lze poskytnout v souvislosti s uskutečněním projektů NNO, které jsou v souladu s cíli státní politiky. Na čerpání dotace však není právní nárok [1].

3.3.1 Hlavní oblasti státní dotační politiky

V rámci dotační politiky směřují dotace k organizacím ve struktuře předurčené tzv. hlavními oblastmi dotační politiky, což by měly být určité státem preferované oblasti, kam by měly dotace směřovat především.

Každoročně předkládají jednotlivá ministerstva Radě vlády pro nestátní neziskové organizace oblasti činností, které hodlají v následujícím roce podporovat formou dotací. RNNO je pak sjednotí a formou zmíněných hlavních oblastí státní dotační politiky je předloží vládě ČR ke schválení. Poté jsou tyto hlavní oblasti spolu s podrobnou specifikací zveřejněny.

RNNO vydává také publikaci – „Informace o poskytování dotací nestátním a neziskovým organizacím“ pro příslušný rok. Informace jsou rozděleny do třech částí. První část obsahuje dotační programy ústředních orgánů státní správy (ministerstev), druhá uvádí dotační programy vyšších územních samosprávných celků – krajů a třetí část se věnuje grantovým programům nadací – příjemcům příspěvku nadačního investičního fondu. V jednotlivých částech jsou uvedeny informace, stanovující obecné náležitosti dotačního procesu (hlavní oblasti, vymezení právního rámce, typy NNO, kterých se dotační proces týká, apod.) a další informace – název ministerstva, kraje a nadace, charakteristiku vyhlášených programů, termíny, které souvisejí s poskytováním státních dotací a odkazy na získání podrobnějších informací.

Došlo i k přejmenování jednotlivých oblastí. Z původní oblasti „Pomoc při nenadálých událostech“ vzniklo nové označení „Příprava a pomoc řešení mimořádných událostí a krizových situací“ apod.

Je zřejmé, že dotační politika musí usměrňovat výdaje podle nějaké logické struktury, stejně jako analýza této politiky musí určitou strukturu výdajů respektovat. Postupem času se naprosto zřetelně projeví nedostatky procesu každoročního stanovování hlavních dotačních oblastí. Pokud v základech této koncepce stála myšlenka stanovování každoročních preferencí v oblasti dotací, byla postupem času překryta něčím zcela jiným.

Každý rok přibývají další a další oblasti, přičemž se nelze zbavit dojmu, že ze spíše lobbyistického pozadí řazení některých oblastí. To se projevuje např. v tom, že některé oblasti jsou dotovány pouze minimálně nebo dokonce vůbec. Ještě horší je skutečnost, že se oblasti vzájemně překrývají, čímž se vytrácí jejich smysl a navíc je tím znemožněna jakákoliv kvalitní analýza. Navíc jsou některé oblasti definovány nejasně apod.

Soubor hlavních oblastí tedy narůstá, zcela bez jakékoliv kontroly, čímž ztrácí i onu jedinou ambici, kterou měl původně, tedy být souborem priorit státní dotační politiky na další rok.

Výše uvedené má za následek to, že dotující instituce nejsou mezi oblastmi často schopny rozlišovat; tento problém se stává závažnějším, čím na nižší úrovni veřejné správy se pohybujeme. U některých dotovaných projektů je skutečně velmi obtížné, ne-li nemožné rozlišit, do které oblasti dotační politiky spadají. Na některé respondenty, zejména obce, působí natolik zmatečně, že namísto pokusu o začlenění svých výdajů podle souboru hlavních oblastí, dávají přednost vymezování oblastí vlastních. Tím se již tak nejasná kritéria ještě komplikují a tím i jejich další srovnávání.

Pro dlouhodobé srovnávání je naprosto nevhodné, aby hlavní oblasti byly každý rok měněny. Jako možná alternativa je navrhováno, aby pro sledování, do kterých oblastí proudí dotace, byly použity některé z mezinárodních klasifikací – např. INCPO [1].

3.3.2 Městská správa sociálních služeb v Mostě – příspěvková organizace

Městská správa sociálních služeb v Mostě, která byla založena zřizovací listinou k 1. lednu 1992 jako příspěvková organizace města Mostu. Městská správa sociálních služeb v Mostě – příspěvková organizace spravuje na území Statutárního města Mostu velký počet objektů, ve kterých se poskytuje řada sociálních služeb.

Usnesením Zastupitelstva města Mostu byl pro rok 2010 schválen Městské správě sociálních služeb v Mostě – příspěvkové organizaci provozní příspěvek od zřizovatele ve výši 37.800 tis. Kč. Provozní příspěvek byl v průběhu roku 2010 upraven o částku 915 tis. Kč. K 31. prosinci 2010 činil upravený provozní příspěvek 38.715 tis. Kč. Rozhodnutím Ministerstva práce a sociálních věcí ČR byla poskytnuta dotace na registrované sociální služby ve výši 11.305 tis. Kč.

Občanům města Mostu a spádových obcí se poskytovaly v roce 2010 tyto sociální a zdravotní služby v oblastech :

- ✓ pobytové sociální služby (domovy pro seniory, domov se zvláštním režimem, domov pro osoby se zdravotním postižením)
- ✓ ambulantní služby (denní stacionář pro seniory, denní stacionář pro mentálně postižené klienty, příp. kombinovaně handicapované občany s ukončenou školní docházkou, denní dětský rehabilitační stacionář)
- ✓ terénní sociální služby (domy s pečovatelskou službou, pečovatelská služba v terénu)
- ✓ výchovné péče o děti do tří let věku
- ✓ penziony pro seniory
- ✓ péče o rodinu a prevence sociálně patologických jevů.

V roce 2010 byly provozovány v okrese Most :

- ✓ tři domovy pro seniory s kapacitou 411 lůžek
- ✓ domov se zvláštním režimem s kapacitou 19 lůžek
- ✓ domov se zdravotním postižením s kapacitou 6 lůžek
- ✓ denní stacionář pro seniory s kapacitou 4 míst
- ✓ denní stacionář pro mentálně postižené klienty, příp. kombinovaně handicapované občany s ukončenou školní docházkou s kapacitou 11 míst
- ✓ pečovatelská službu
- ✓ středisko denní péče pro děti do tří let věku s kapacitou 15 míst
- ✓ denní dětský rehabilitační stacionář s kapacitou 20 míst
- ✓ tři penziony pro seniory s kapacitou 249 bytových jednotek
- ✓ poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy.

Městské správě sociálních služeb v Mostě - příspěvkové organizaci byly v letech 2007 – 2010 schváleny provozní příspěvky od zřizovatele ve výši (viz. tabulka č. 1).

V následující tabulce je uvedena výše provozního příspěvku na poskytování sociálních služeb pro Městskou správu sociálních služeb v Mostě – příspěvkovou organizaci v letech 2007 – 2010.

Tabulka 1 Příspěvek od zřizovatele

Rok	Příspěvek od zřizovatele (v tis. Kč)
2007	42 475
2008	37 871
2009	37 803
2010	38 715

[8]

Graf 5 Příspěvek od zřizovatele

[8]

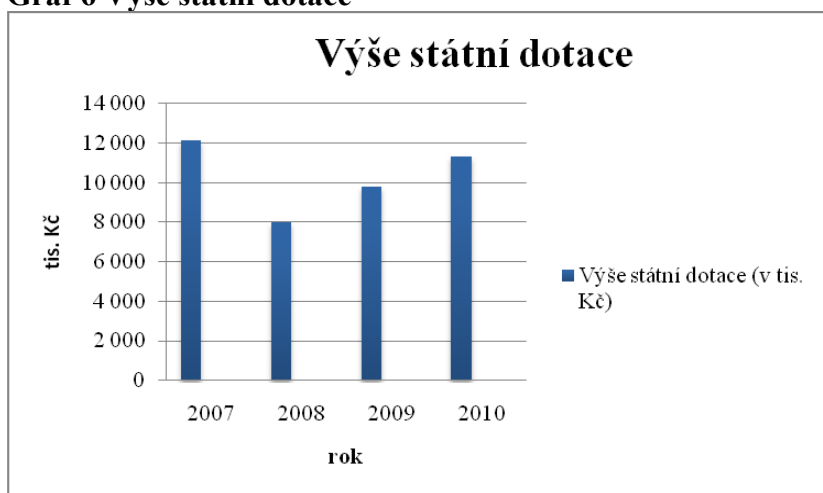
V grafu 5 je zobrazen vývoj výše provozního příspěvku poskytnutého v letech 2007 – 2010 Městské správě sociálních věcí v Mostě – příspěvkové organizaci. Z tohoto grafu je patrné, že nejvyšší objem peněz představoval příspěvek od zřizovatele v roce 2007, v následujících letech již jeho výše dramaticky klesla. Z důvodu, že zřizovatel ve svém rozpočtu nenašel více finančních prostředků pro sociální služby a zohlednil jiné oblasti např. školství nebo zdravotnictví.

Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR byla Městské správě sociálních služeb v Mostě – příspěvkové organizaci v letech 2007 – 2010 poskytnuta na registrované služby státní dotace ve výši (viz. tabulka č. 2).

Tabulka 2 Výše státní dotace

Rok	Výše státní dotace (v tis. Kč)
2007	12 115
2008	7 992
2009	9 794
2010	11 305

[5]

Graf 6 Výše státní dotace

[5]

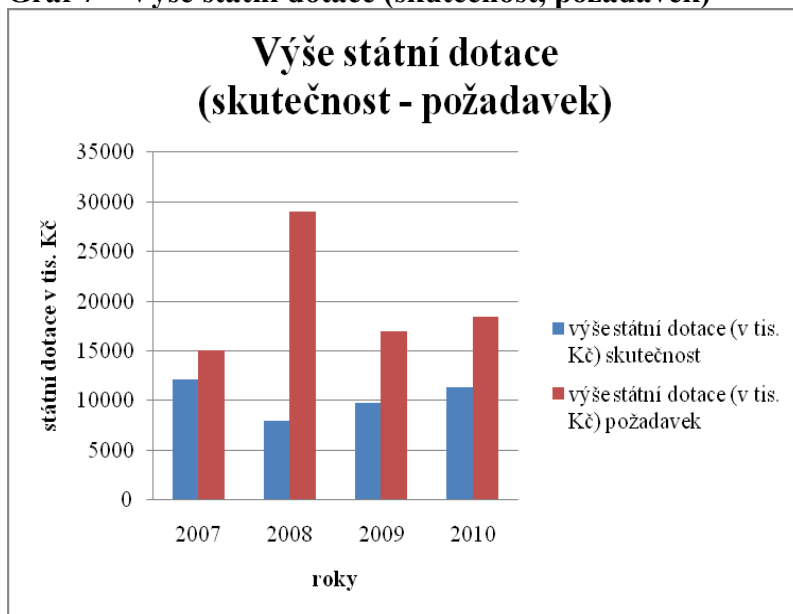
V grafu 6 je zobrazena výše státní dotace, kterou Městská správa sociálních služeb v Mostě obdržela od Ministerstva práce a sociálních věcí ČR v letech 2007 – 2010. Z tohoto grafu je patrné, že nejvyšší objem peněz představovaly státní dotace v roce 2007, v následujících letech se její výše vyvíjela dle zaregistrovaných sociálních služeb organizace a dle objemu finančních prostředků, které ve státním rozpočtu ČR byly uvolněny pro sociální služby.

V následující tabulce jsou pro porovnání uvedené požadavky finančních prostředků na státní dotaci a jejich skutečná výše v letech 2007 – 2010, kterou Městská správa sociálních služeb v Mostě – příspěvková organizace obdržela na registrované služby od Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

Tabulka 3 Výše státní dotace (skutečnost, požadavek)

Rok	Výše státní dotace (v tis. Kč) skutečnost	Výše státní dotace (v tis. Kč) požadavek
2007	12 115	14 999
2008	7 992	29 010
2009	9 794	16 945
2010	11 305	18 424

[5]

Graf 7 – Výše státní dotace (skutečnost, požadavek)

[5]

V grafu 7 jsou pro porovnání uvedené požadavky finančních prostředků na státní dotaci a jejich skutečná výše v letech 2007 – 2010, kterou Městská správa sociálních služeb v Mostě – příspěvková organizace obdržela na registrované služby od Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Z grafu je patrné, že se tyto výše finančních prostředků lišily, přičemž největší rozdíl činil v roce 2008 z důvodu, že zřizovatel zadal vedení organizace maximalizovat požadavek na státní dotaci. Jak je patrné z grafu, i když organizace maximalizovala svůj požadavek na státní dotaci, je následně rozdíl mezi požadavkem a skutečností přidělení státní dotace opravdu značný. Na jednu stranu, zřizovatel prostřednictvím organizace využívá možnost podat žádost v maximální výši a doufá, že se postupně rozdíl mezi požadavkem a skutečností bude co nejméně lišit a tím méně finančních prostředků bude muset uvolňovat ze svého rozpočtu pro dané sociální služby.

4. Návrhy a doporučení

Nový systém v oblasti poskytování sociálních služeb přinesl spoustu změn. Jednou z hlavních změn je, že osobám v nepříznivé sociální situaci byl v případě potřeby zajištěn pomoci při soběstačnosti poskytována individuální dávka – příspěvek na péči, jehož výše odpovídá rozsahu potřeb. Příspěvek na péči je poskytován všem oprávněným osobám bez ohledu na to, zda je jim pomoc zajišťována s využitím přirozených zdrojů, zejména rodiny, nebo poskytovatelem sociálních služeb.

Oprávněná osoba se sama rozhodne, jakým způsobem s příspěvkem naloží. Z tohoto důvodu se nabízí otázka, zda budou občané hojněji využívat služeb poskytovatelů sociálních služeb nebo příspěvek budou směřovat ke zvýšení rodinného rozpočtu. V některých případech bude docházet ke snížení kvality života těchto osob, popř. zvýšení rizika vzniku nebo prohloubení nepříznivé sociální situace.

Neziskové organizace se po několika letech účinnosti zákona o sociálních službách obracejí na pracovníky krajských úřadů s žádostmi o pomoc při řešení situací, kdy klienti nehradí vědomě poskytované služby úplně nebo z části. Služby jsou uživateli kritizovány jako drahé, nekvalitní a nebo neodpovídají v dohodnutém rozsahu dle uzavřené smlouvy mezi poskytovatelem a uživatelem.

Kraje mají zásadní vliv na charakter a rozsah sítě sociálních služeb také z toho důvodu, že je jim svěřována působnost v oblasti registrace poskytovatelů sociálních služeb a kontroly, a to v přenesené působnosti.

Přesunem rozhodovacích kompetencí o přidělení dotací do samostatné působnosti krajů se zásadním způsobem zvýšilo riziko podjatosti kraje při rozhodování o dotacích pro zařízení jím zřizovaných, že dochází ke většímu zvýhodňování těchto organizací na úkor jiných poskytovatelů sociálních služeb. V souladu s platným zněním zákona o sociálních službách je v této oblasti určitým korektivem skutečnost, že konečné rozhodnutí o přidělení dotace přísluší ministerstvu.

Současný ministr práce a sociálních věcí připravuje reformu veřejné správy v oblasti sociálních věcí. Výkon státní správy v této oblasti by měl spadat pod jeden státní úřad. Jedná se o oblast státní sociální podpory, pomoci v hmotné nouzi, sociálně-právní ochrany dětí, koordinace romské problematiky. Výkon této státní správy je v současné době rozmístěn do působnosti několika orgánů – úřadů práce, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a krajských úřadů. Pracovní verze reformy obsahuje dvě varianty.

První upravuje přechod těchto oblastí státní správy pod úřady práce a druhá je zaměřena na vytvoření nového typu orgánu – národního sociálního úřadu.

Problematika sociálních služeb by měla zůstat v přenesené působnosti krajů. Odborní pracovníci (krajů) vykonávající činnosti v uvedených oblastech státní správy budou delimitováni obdobně jako při zrušení okresních úřadů v roce 2003. Rozdíl bude v tom, že v roce 2003 byli pracovníci převedeni především ze státních orgánů (okresních úřadů) na obecní a krajské úřady (tedy orgány samosprávných celků) a v roce 2012 bude probíhat delimitace opačným směrem, tedy z orgánů samosprávných celků na státní instituce. Většina těchto pracovníků působí právě v oblasti sociálních služeb a s poskytovateli sociálních služeb úzce spolupracují. Jejich delimitací dojde minimálně k přechodnému oslabení „komunikace“ krajů s poskytovateli sociálních služeb.

5. Závěr

Zákon o sociálních službách a legislativní změny s ním související jsou již v účinnosti. Tyto předpisy přinesly řadu zásadních změn v dosavadním systému poskytování sociálních služeb. Změny se dotkly každého z nás. Nejvíce samozřejmě uživatelů, poskytovatelů služeb, ale i subjektů vykonávající veřejnou správu (státní správu i samosprávu). Hlavním cílem zákona bylo vytvoření podmínek pro uspokojování oprávněných potřeb osob, které jsou oslabeny v jejich prosazování.

Jednou z povinností, kterou podle těchto právních norem je krajům uloženo, zpracovávat střednědobé plány rozvoje sociálních služeb. Ústecký kraj přistoupil k tvorbě plánu zodpovědně a jako první se vrhnul do jeho zpracování vlastními silami, tedy úředníky krajského úřadu. Při tvorbě střednědobého plánu na období 2008 – 2011 byli vyzváni ke spolupráci odborníci z řad obecních úřadů, poskytovatelů sociálních služeb (zejména z řad NNO) i samotní uživatelé.

Cílem bylo zmapovat současnou síť sociálních služeb a jejich poskytovatelů, zjistit rozdíly v nabídce těchto služeb, ať z typového hlediska (odhalení duplicity jednotlivých služeb v určitém území či naopak absence určitého typu služeb) nebo z územního hlediska (nerovnoměrné pokrytí území službami). Jednou z povinností krajů je vedení registru subjektů, které poskytují sociální služby na území kraje. Prostřednictvím tohoto registru jsou evidovány subjekty, které skutečně poskytují sociální služby.

V práci byla zjišťována úloha nestátních neziskových organizací při poskytování sociálních služeb na území kraje. Tato analýza bude podkladem jednak pro tvorbu priorit střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb na území kraje, tak i pro financování těchto služeb v rámci dotačního titulu Ústeckého kraje, který je vyhlašován již pravidelně každý rok.

Na otázku, jak významná je úloha nestátních neziskových organizací v Ústeckém kraji, byla jednoduchá odpověď – nenahraditelná. V Ústeckém kraji poskytují tyto subjekty více jak dvě třetiny všech sociálních služeb. Jejich dominantní role je ještě zvýrazněna v oblasti poskytování služeb sociální prevence, kde NNO poskytují více jak 95% služeb.

Ústecký kraj si je plně vědom významné role neziskových organizací v oblasti poskytování sociálních služeb a z tohoto důvodu k nim také přistupuje. Neziskové organizace jsou pravidelně zapojovány do tvorby strategických dokumentů kraje. Nejinak je tomu i v oblasti tvorby Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb na území

Bc. Nikola Litavská: Role příspěvkové organizace v oblasti sociálních služeb
Ústeckého kraje na období 2008 – 2011. Jejich služby jsou pravidelně spolufinancovány
také z dotačních titulů kraje.

Faktem je, že role nestátních neziskových organizací je na poli poskytování
sociálních služeb nenahraditelná. Příspěvkové organizace se významně podílejí při tvorbě
legislativy uvedené sociální oblasti.

6. Seznam literatury

1. Mockovčiaková, Alena. Prokůpková, Danuše. Morávek, Zdeněk. Příspěvkové organizace. 1. vydání Praha: ASPI, 2008. 330 s. ISBN 978-80-7357-332-4.
2. Metodika MPSV ČR pro poskytování dotací ze státního rozpočtu poskytovatelům sociálních služebna rok 2010. 12 s. Praha: MPSV, 2010.
3. Metodika MPSV ČR pro poskytování dotací ze státního rozpočtu poskytovatelům sociálních služebna rok 2011. 15 s. Praha: MPSV, 2011.
4. Zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe, průvodce poskytovatele. Praha: MPSV, 2002. 36 s. ISBN 80-86552-45-4
5. Rozhodnutí MPSV ČR o přidělené dotaci ze státního rozpočtu ČR
6. Skříčková, Zuzana. Metodiky pro plánování sociálních služeb. 1. vydání Praha: Centrum pro komunitní práci, 2007. 112 s. ISBN 978-80-86902-44-9.
7. Škarabelová, Simona. A kolektiv. Když se řekne NEZISKOVÁ ORGANIZACE. 1. vydání Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002. 129 s. ISBN 80-210-3031-3
8. Statistické výkazy organizace
9. Statistické výkazy Ústeckého kraje
10. Vyhláška MPSV č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, v platném znění.
11. Vyhláška č. 239/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.
12. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.
13. Zákon č. 109/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o sociálních službách.
14. Zákon č. 206/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Internetové zdroje

- Informace pro žadatele o dotaci ze státního rozpočtu pro poskytování sociálních služeb pro rok 2010, [cit. 2010-12-01]. Dostupné na WWW:
<<http://www.mpsv.cz/cs/7341>>
- Vyhlášení dotačního řízení MPSV ČR pro rok 2011 v oblasti poskytování sociálních služeb, [cit. 2010-12-01]. Dostupné na WWW:
<<http://www.mpsv.cz/cs/9368>>

Seznam tabulek

Tabulka 1 Příspěvek od zřizovatele	31
Tabulka 2 Výše státní dotace	31
Tabulka 3 Výše státní dotace (skutečnost, požadavek)	32

Seznam grafů

Graf 1	Poskytování odborného sociálního poradenství v okrese Most.....	9
Graf 2	Poskytování služeb sociální péče v okrese Most	11
Graf 3	Poskytování služeb sociální prevence v okrese Most.....	15
Graf 4	Poskytování sociálních služeb v okrese Most	15
Graf 5	Příspěvek od zřizovatele.....	31
Graf 6	Výše státní dotace	32
Graf 7 –	Výše státní dotace (skutečnost, požadavek)	33